

VARIA

Jus ecclesiasticum

Simon János*

Küküllőboldogfalva

Romániai egyházak adójogi lehetőségei és kötelezettségei,

avagy hogyan tartjuk meg azt, ami a miénk,
miközben megadjuk a császárnak azt, ami a császáré

Opportunities and Responsibilities of the Churches in Romania regarding
Tax-Law. Or How to Keep What is Ours, and Still Render to Caesar What is
Caesar's. Abstract

Living in an era where major corporations are being found guilty of illegal accounting practices, churches have to pay more attention to tax-related issues. Paying taxes is not an option but a responsibility. Nonetheless due to the many interpretations of the Tax Code, there are cases when officials intentionally or unintentionally abuse it. The constructive role of the churches in Romanian society is recognised by the lawgiver by offering tax relief or recognising tax-free activities. In this article we aim to clarify tax regulations for the churches and to present possible cases for tax relief and tax-free activities in the Romanian context, discussing all tax types relevant for the church, like Real Estate Taxes, Value Added Taxes, sponsoring-related profit tax deductions, etc.

Keywords: Taxes, Church, Romania.

Jogi tanulmányaim végéhez közeledve többek között az asztalomra került *Románia Adótörvénykönyve* is. Szinte véletlenül, hiszen a román jogászképzés alig fordít némi figyelmet erre a területre. E szabályozások tanulmányozásának örömét többnyire meghagyjuk a közgazdászoknak, könyvelőknek, az adó- és pénzügyőröknek. A Nyugat-Európában jól ismert „adózási tanácsadás” nálunk szinte ismeretlen, az adózási szakember kategóriája többnyire kimerül az adóhivatal rettegett ellenőreiben és funkcionáriusaiban. Talán ebből fakad az

* Simon János (Kolozsvár, 1982) a hollandiai Protestantse Theologische Universiteit groningeni fakultásának doktorandusza. Teológiai tanulmányait a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben végezte, a Sárospataki Református Teológiai Akadémián börtönlelkészi oklevelet szerzett, majd a Kampenben végzett mesteri tanulmányokat (Theologische Universiteit van de Protestantse Kerk in Nederland). 2006 és 2012 között segéd- és beosztott lelkészként szolgált, és jelenleg Küküllőboldogfalva megválasztott lelképásztora. Kutatási területei: büntésetika és relacionális etika, egyházjog és ekleziológia. Egyházjogi ismereteit a Babeş–Bolyai Tudományegyetem jogi karának hallgatójaként bővítette. Doktori kutatásában az emberi megbocsátás kérdéskörét vizsgálja.

a visszás helyzet, hogy kevesen vannak, akik átfogóan ismerik az adózási rendszert, s szinte alig találunk olyan személyt, aki nem közalkalmazotti (közhivatalnoki) minőségében foglalkozna átfogóan az adózás kérdésével. A nonprofit szervezetek döntő többsége (de a kis- és középvállalkozások nagy része is) megelégszik a területi adóhivatalok funkcionáriusai által kiküldött közleményekkel és felszólításokkal.

Őszintén meg kell vallanom, hogy ez az írás némi felháborodással vegyített kutakodásból született. Felháborodásomnak két oka is volt. Az első egy kampánymegkeresés, amely nagyon elvetette a súlykot. Megszoktam már, hogy választások előtt ígéretekkel halmoznak el, vagy múltbeli megvalósításokat emlegetnek felnagyított formában, de beszélgetőpartnerem ezúttal túllőtt minden elfogadott mércén, ugyanis azon személyes érdemét beszélte el, hogy éppen neki köszönhetően nem kell adót fizetnünk templomunk és parókiánk épületére. Tudtam és szóvá is tettem, hogy ebben egyáltalán nincs igaza. Természetesen, ahogy a kampányharcoktól megszoktuk, nem ijedt meg a leleplezéstől, és azt remélte, hogy ha valami fiktív rendelkezésekre hivatkozik, kihúzza magát a kényelmetlen helyzetből. A hivatkozott új rendelkezést persze sehol sem lehetett megtalálni. Mint kiderült, érvényben levő törvényeink nem változtak ebben a vonatkozásban.

Adótörvénykönyvünk (és módosításainak) tanulmányozása közben másodszor is felháborodtam. Tudniillik azzal szembesültem, hogy lehetőségek sorát mulasztottuk el. Egy kirívó példa: adótörvénykönyvünk 2003 óta biztosít gázilletékmentességet az egyházak számára. Utánaszámoltam: 140 lelket számláló gyülekezetünk az illetékmentesség kezdete óta éves (pl. 2012-es) költségvetésünk több mint 1/3-át takaríthatta volna meg 2010-ig, illetve tarthatta volna vissza abban az esetben, ha a szakhatóság is jóváhagyja ezt a kérelmünket. Hét év alatt egy teljes év költségei harmadának megtakarítása szép eredmény le(hete)tt volna.

A fenti történetekből kiindulva fontosnak látom összesíteni és papírra vetni a törvény által biztosított lehetőségeinket és kötelességeinket. Elsősorban azokra gondolva teszem ezt, akik kevésbé otthonosak a törvények, rendeletek és a jogi szabályozások területén. Ezt a tanulmányt tehát elsősorban nem jogtudósok számára írtam, hanem azon lelkészek, könyvelők, gondnokok, felügyelők, titkárnők (vagy titkárok), esetleg önkéntes gyülekezeti munkások számára, akik akarva akaratlanul adózási vagy más szervezeti kérdésekben felekezetük belső struktúráit képviselve járnak el. De gondolok azokra is, akik a teológiai képzés során az egyházak adózásának és szervezetiségének gyakorlati kérdéseit szeretnék áttekinteni. Az adózás területének megértése érdekében előbb az egyházak hivatalos működésének törvényi szabályozását fogjuk megvizsgálni.

Az egyházak hivatalos működése

Az állam kettős vonatkozásban rendelkezik szuverenitással az egyházak felett: az egyházak külső rendjére nézve jogszabályokat alkot, továbbá a *ius*

supremae inspectionis (főfelügyeleti jog) értelmében állami felügyeletet gyakorol. Az egyházak önkormányzati joga, továbbá intézményei és belső törvényei az állam oltalma alatt állnak. Erre a román állam és annak intézményei a 489/2006. számú törvényben vállaltak felelősséget.¹ Törvény adta jogából adódóan az állam és annak szervei ellenőrzést gyakorolnak a vallási élet felett, ugyanakkor támogatják a törvény által elismert felekezetek olyan jellegű tevékenységét, amelyet a közjó érdekében végeznek.²

A 2006-ban elfogadott törvény három csoportosulási modellt különböztet meg:

1. jogi személyiséggel nem rendelkező vallási csoportosulás;
2. jogi személyiséggel rendelkező elismert vallási közösség (kultusz);
3. jogi személyiséggel rendelkező vallási egyesület.

A törvényhozó gyakorlatilag elismeri és elfogadja, hogy bizonyos vallási csoportok jogi személyiség nélkül is létezhetnek, és vallási életet folytathatnak, de ezeket értelemszerűen kizárja a jogi szabályozás és kedvezmények hatálya alól.³

A Romániában hivatalosan elismert felekezetek jogi személyiséggel rendelkeznek a 489/2006. sz. jogszabály értelmében, beleértve ebbe a felekezetek belső struktúráit (érsekség, egyházkerület, egyházmegye, egyházkör, egyházközség

¹ A 489/2006. sz. jogszabály (Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor. In: *Monitorul Oficial* nr. 11/08. 01. 2007. Magyar kivonatos fordítása *Törvény a vallásszabadságról és az egyházak általános rendjéről* címmel jelent meg 2007. március 5-én; ld. *Monitorul Oficial* nr. 16/05. 03. 2007.), ami az 1948-as szabályozást váltotta le. Megszületését hosszas viták előzték meg, és gyakorlatilag az európai uniós csatlakozás nyomáskényszere alatt fogadták el az utolsó órában, 2006 decemberében. A törvény összesen 18 egyházat és vallási közösséget ismer el, és kimondja, hogy a vallási felekezetek egyenlőek egymás között és a törvény előtt. A jogszabály garantálja az elismert felekezetek jogait, és kiváltságos partneri szerepet biztosít a Román Ortodox Egyháznak (Ld. a 489/2006. törvény, 7. cikkely, (2.) bekezdés: „A román állam elismeri a Román Ortodox Egyháznak és a többi elismert egyháznak Románia nemzeti történelmében és a román társadalom életében betöltött fontos szerepét.”). Ez az új törvény a Romániában korábban is ismert ún. *felügyeleti (vagy felügyelt) modell (managed quasi-pluralist model)* vitte tovább állam és egyház kapcsolatában. Ld. <http://www.senat.ro/show.aspx?file=016.pdf&dir=\2007+maghiara\> (2014. febr. 15.).

² A 489/2006. sz. törvény, 7. cikkely, (1.) bekezdés: „A román állam elismeri az egyházak szellemi, nevelési-oktatási, társadalmi-jótékonyossági, kulturális és szociális partner szerepét, valamint a társadalmi békét szavatoló tényező státusát”.

<http://www.senat.ro/show.aspx?file=016.pdf&dir=\2007+maghiara\> (2014. febr. 15.).

³ A vallási közösségek (kultusz) elismerése a kormány hatáskörébe tartozik, amelyről rendeletben a kormány dönt. Az egyházak elismerésének feltétele a törvényszerű, bizonyíthatóan legalább 12 éve zajló folyamatos romániai működés, továbbá az ország lakosságának a legutóbbi népszámlálási adatok szerinti 0,1%-ot kitevő tagság. Ld. <http://www.senat.ro/show.aspx?file=016.pdf&dir=\2007+maghiara\> (2014. febr. 16.).

A Vallásügyi Államtitkárság érdekes levelezést tett közzé saját honlapján. Ebből kiderül, hogy több vallási egyesület kérte ugyanazon adókedvezményeket, amelyek a törvény értelmében az egyháznak járnak. A Vallásügyi Államtitkárság 2014. szept. 19. keltezésű levelében kifejti, hogy a törvény értelmében a kért kedvezmények nem teljesíthetőek. Erre egy esetleges törvénymódosítás után nyílik lehetőség. Ld. <http://www.culte.gov.ro/asociatii-religioase> (2014. nov. 10.).

stb.).⁴ Ugyanitt fontos megjegyeznünk azt is, hogy a törvényhozó a különböző egyházak (vallási közösségek) működését az ország törvényei és saját belső törvényei betartásához és egy országos képviseleti vagy vezető testület meglételéhez köti.⁵

A vallási közösségek belső szervezeti egységei (pl. új egyházközségek), akár rendelkeznek jogi személyiséggel, akár nem, az egyházak saját belső szabályozása szerint jönnek létre. Létrehozásukat azonban be kell jelenteni az illetékes minisztériumban.⁶ A hivatalos működés feltétele a saját bélyegző (pecsét), amelynek tartalmaznia kell az adott egyház nyilvántartásba vett hivatalos nevét.

A törvény elismeri az egyházak szabad belső nyelvhasználatának jogát, ugyanakkor kimondja, hogy a könyvelés és a hivatalos szervekkel való kapcsolattartás román nyelven történik.⁷

A törvény rendelkezései az egyházak létrehozásának és fenntartásának számos területét szabályozzák. Mivel ezek nem képezik vizsgálódásunk tárgyát, ezért itt csupán a legfontosabbakat említettük, és a továbbiakban rátérünk az adózási szabályozások bemutatására.

Az egyházakra vonatkozó adózási rendelkezések

Az ország adózási szabályait és az ezen szabályok alóli rendkívüli felmentéseket a mindenkori *Adótörvénykönyv* rögzíti. Ebben a tanulmányban a hatályos *Adótörvénykönyvre* hivatkozunk. Ez az 571/2003-as törvény, annak későbbi módosításaival és kiegészítéseivel, valamint végrehajtási rendelkezéseivel.⁸

A hivatalos működésnek az a feltétele, hogy a helyi egyházközségeket (és minden más egyházszerkezeti struktúrát) bejegyezni szükséges az adóhivatalnál,

⁴ Ld. a 489/2006. sz. törvény, 8. cikkely, (1–2) bekezdés: „Az elismert egyházak közhasznú jogi személyek. Az egyházak az Alkotmány és e törvény előírásai szerint függetlenül, saját alapszabályuknak és kánonjaiknak megfelelően szerveződnek és működnek. Hasonlóan jogi személyiséggel rendelkeznek az egyházak saját alapszabályukban vagy kánonjaikban meghatározott alkotórészei is, amennyiben eleget tesznek ezek követelményeinek.” Ld. <http://www.senat.ro/show.aspx?file=016.pdf&dir=\2007+maghiara> (2014. febr. 15.).

Adótörvénykönyv, Norme metodologice 250¹. cikkely, (3.) bekezdés: „Culte religioase recunoscute oficial în România, organizate potrivit statutelor proprii, sunt persoane juridice. Pot fi persoane juridice și componentele locale ale acestora, precum și așezămintele, asociațiile, ordinele și congregațiile prevăzute în statutele lor de organizare și funcționare, dacă acestea au elementele constitutive ale persoanelor juridice, potrivit prevederilor Decretului nr. 177/1948 pentru regimul general al cultelor religioase, publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 178 din 4 august 1948, cu modificările și completările ulterioare.”

⁵ Ld. 489/2006 törvény, 8. cikkely, (3.) bekezdés és 14. cikkely, (1.) bekezdés.

⁶ Ld. 489/2006 törvény, 14. cikkely.

⁷ Ld. 489/2006 törvény, 16. cikkely.

⁸ *Codul Fiscal* – Legea nr. 571/2003 cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cu Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 8 din 26 februarie 2014. (A továbbiakban: *Adótörvénykönyv*.) Mivel hivatalos magyar fordítást nem találtam, ezért minden esetben az Adóhivatal által közzölt és naprakészen frissített román szövegre hivatkozom. Ld. http://static.anaf.ro/static/10/Anaf/Legislatie_R/Cod_fiscal_norme_2014.htm (2014 febr. 15. és 2014. november 11. között).

ahol egyéni bejegyzési adószámot kapnak. Ezen bejegyzéshez szükséges benyújtani a státútum másolatát (ez esetünkben *A Romániai Református Egyház Alaptörvénye*), működési jóváhagyást (489/2006-os törvény), a közgyűlési határozatot vagy ennek kivonatát, amelyben rögzítik az egyházközség vezetőségét,⁹ továbbá a székhely bejegyzéséhez szükséges lakhatási bizonylatot (*Act de spațiu*). Ez utóbbi lehet az egyházközség tulajdonában levő ingatlan telekkönyvi kivonata, vagy az illetékes polgármesteri hivatal által kibocsátott bizonylat. Abban az esetben, ha az egyházközség bérelt vagy az egyházközség által ingyenes használatra átvett épületben kívánja bejegyezni székhelyét, a tulajdont igazoló iratok mellett a bérleti vagy használati szerződést is be kell nyújtani.

Az egyházak adókedvezményei és illetékmentessége

Az egyház mint a személyi jövedelemadóból és a versenyszektor profitadójából átruházható támogatások kedvezményezettje

Az egyház állami támogatásban részesülhet a társadalmi életben végzett közhasznú munkája elismeréseképpen. Ennek formája nagyon változó lehet, kezdve a Miniszterelnöki Hivatal keretében működő Vallásügyi Államtitkárságnál pályázható ingatlanfelújítási támogatással, a Megyei Tanácsok által kiutalt támogatásokon át, a Helyi Tanácsok sokféle támogatásáig, sőt el egészen a felekezeti iskolák számára nyújtott állami támogatásig.¹⁰

A törvény értelmében az egyházak adózási kedvezményekben vagy másfajta juttatásokban is részesülhetnek. Az idevonatkozó törvények értelmében nem csak az állam részéről illeti támogatás az egyházakat, hanem a törvényhozó lehetőséget kínál olyan források bevonására is, amelyek önkéntes hozzájárulásnak minősülnek és a hozzájáruló személyes kérelméhez kötött, de ennek elmaradása esetén az országos költségvetésbe kerülnének. Ilyen költségvetésből elvonható forrás a személyi jövedelemadó 2%-a vagy a versenyszektor profitadójának 2%-a.¹¹ A személyi jö-

⁹ A közgyűlési határozatot (vagy ennek kivonatát) a felügyeleti szerv erre vonatkozó igazolása helyettesítheti. Az egyházközségek esetében ezt az igazolást az illetékes Esperesi Hivatal állítja ki. A szükséges iratok hivatalos megnevezése: *Copie Statut, Autorizație de funcționare, Hotărârea Adunării Generale privind desemnarea conducerii bisericii*.

¹⁰ E támogatási lehetőségekről a Vallásügyi Államtitkárság honlapján lehet bővebben tájékozódni. Ld. www.culte.ro.

¹¹ Alin. (4) al art. 57 *Codul Fiscal* – Legea nr. 571/2003, modificat de pct. 36 al art. I din LEGEA nr. 343 din 17 iulie 2006, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 662 din 1 august 2006.

Alin. (2) al art. 84 modificat de pct. 34 al art. I din Ordonanța de Urgență nr. 58 din 26 iunie 2010, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 431 din 28 iunie 2010: „Contribuabilii pot dispune asupra destinației unei sume, reprezentând până la 2% din impozitul datorat pe venitul net anual impozabil, câștigul net anual impozabil din transferul titlurilor de valoare, alte decât părțile sociale și valorile mobiliare, în cazul societăților închise, câștigul net anual din operațiuni de vânzare-cumpărare de valută la termen, pe bază de contract, și orice alte operațiuni de acest gen, pentru susținerea entităților nonprofit care se înființează și funcționează în condițiile legii, unităților de cult, precum și pentru acordarea de burse private, conform legii.”

vedelemadó 2%-a átruházási kérelemhez kötött. Az adózó és a kedvezményezett adatait tartalmazó kérelmet az illetékes területi adóhivatalhoz kell benyújtani (nem csak személyesen). A benyújtást követően az adóhivatal az előzetesen befizetett adóból különíti el és utalja a kedvezményezettnek átruházott adóhányadot.

Cégek a civil szervezetek mellett egyházak számára is átadhatják a profitadó 2%-át. Az átruházó fél a támogatást bizonyos feltételekhez kötheti. Ezen feltételeket szerződésben kell rögzíteni, ahogy a kifizetés módját, időpontját, valamint a támogatott cél megvalósulásáról szóló elszámolás módját vagy ennek elengedését is. Az átruházott profitadót (vagy annak megfelelő javakat) a cég maga adja át, és nem az adóhivatal fizeti ki.

A versenyszektorból érkező támogatás akkor is felhasználható és adómentességet élvez ez is, ha a támogatás szerződésben rögzített feltételei nem teljesültek maradéktalanul. Ebben az esetben a törvényhozó egyetlen kikötéssel élt: a kapott támogatást a folyó vagy a következő években lehet felhasználni ugyanazon cél megvalósítására, vagy hasonló céllal és a felekezet belső törvényeivel megegyezően.

Bérijövedelmek, kárpótlások, gazdasági jövedelmek adómentessége

A törvényhozó a következő esetekben menti fel a vallási felekezeteket a jövedelemadó fizetése alól: olyan jövedelem esetében, amelyek a felekezet fenntartásához szükséges tárgyak és szolgáltatások ellenértéke, illetve bér- és más gazdasági jövedelmek, kárpótlásként kapott összegek. Ehhez tartoznak még a tulajdonjog helyreállításából származó adózási kötelezettségek. Ezek a jövedelmek feltételes módon mentesülnek az adózás alól, tudniillik csak abban az esetben, ha azt a folyó évben vagy azt követő években az egyházközség fenntartásával járó költségek fedezésére használják fel, vagy olyan beruházásokra és javításokra költik, amelyek a hit gyakorlásához szükségesek, valamint az oktatás, a diakónia (*serviciu social*) vagy más nonprofit célt szolgálnak.¹²

Oktatási célokra szükséges alapot képezhetnek olyan közösségi épületek, amelyben az oktatás zajlik, vagy amelyek az oktatáshoz, kutatáshoz szükséges tárgyi eszközök (könyvtárak, kiadók, nyomdák, kutatóintézetek, sokszorosítóműhely), gazdasági földterületek, művelődési otthonok, benntlakások, menza, diáklubbok, táborhelyek, sportkomplexumok, szabadidőközpont, egészségügyi kezelőegységek, szolgálati lakás, és minden más olyan tulajdon, amely az oktatás folyamatában részt vevő diákok, oktatók vagy segédszemélyzet számára biztosít juttatásokat.

¹² Adótörvénykönyv, 15. cikkely, (1.) bekezdés, e): „[...] sunt exceptate de la plata impozitului pe profit cultele religioase, pentru veniturile obținute din producerea și valorificarea obiectelor și produselor necesare activității de cult, potrivit legii, și pentru veniturile obținute din chirii, cu condiția ca sumele respective să fie utilizate, în anul curent sau în anii următori, pentru întreținerea și funcționarea unităților de cult, pentru lucrările de construcție, de reparație și de consolidare a lăcașurilor de cult și a clădirilor ecleziastice, pentru învățământ și pentru acțiuni specifice cultelor religioase, inclusiv veniturile din despăgubiri sub formă bănească, obținute ca urmare a măsurilor reparatorii prevăzute de legile privind reconstituirea dreptului de proprietate.”

Az oktatási és karitatív célokra felhasznált jövedelmek csak abban az esetben élveznek adómentességet, ha azt az adott évben számolták el a törvényes igazoló iratok kíséretében.

Az ingatlanadó alóli mentesség

Az adótörvénykönyv 250. cikkeje értelmében ingatlanadó alól mentesül minden olyan törvény által elismert egyház tulajdonát képező ingatlan, amely kultikus célokat szolgál. Kultikus épületnek minősül a templom, imaház, gyülekezeti ház és ezek melléképületei.¹³ A kultikus célra használt ingatlanok halmazát hajlamosak vagyunk a szűkebb értelemben vett kultikus célok szerint meghatározni és ezáltal leszűkíteni. Az adótörvénykönyv a melléképületek meghatározása által nagyon kiszélesíti a kultikus épületek sorát, és itt néhány példát is felsorol. Idesorolja többek között a haranglábat, a lelkészi irodát, a halottaskápolnát, a parókiát (és tartozékait), a kultikus tárgyak tárolására használt raktárakat stb.¹⁴

Több esetben, amikor e törvényre hivatkozva kifogásoltam kollégáim ingatlanadó-befizetését, megdöbbenéssel találkoztam. Arra a tájékoztatásomra, hogy tudniillik adómentességet élvezünk a kultikus céllal használt ingatlanok esetében, nemegyszer a korábban említett redukcionizmus volt a válasz. Éppen ezért hadd lássuk, hogy a fent megnevezett épületek mellett, melyek azok az ingatlanok, amelyek adómentesek:

- az egyházak vagy ezek kebelébe tartozó oktatási intézmények tulajdonát képező felekezeti oktatásra használt ingatlanok, azok kivételével, amelyekben gazdasági tevékenység zajlik;¹⁵

¹³ *Adótörvénykönyv*, 250. cikkely, (1.) bekezdés: „Clădirile pentru care nu se datorează impozit, prin efectul legii, sunt, după cum urmează:” *Adótörvénykönyv*, 250. cikkely, (1.) bekezdés 3): „[...] clădirile care, prin destinație, constituie lăcașuri de cult, aparținând cultelor religioase recunoscute oficial în România și componentelor locale ale acestora, cu excepția încăperilor care sunt folosite pentru activități economice [...]” *Adótörvénykönyv*, Norme metodologice: 250¹. cikkely, (1.) bekezdés: „Prin sintagma clădirile care, prin destinație, constituie lăcașuri de cult, menționată la art. 250 alin. (1) pct. 3, se înțelege bisericile - locașurile de închinăciune, casele de rugăciuni - și anexele acestora. Termenul lăcaș este variantă a termenului locaș.”

¹⁴ Norme metodologice de aplicare a legii 571/2003 cu modificările și completările ulterioare: 250 cikkely, (23.) bekezdés 2.): „Anexele bisericilor se referă la orice incintă care are elementele constitutive ale unei clădiri, proprietatea oricărui cult recunoscut oficial în România, cum ar fi: clopotnița, cancelaria parohială, agheasmatarul, capela mortuară, casa parohială cu dependențele sale, destinată ca locuință a preotului/preoților slujitori/personalului deservent, incinta pentru aprins lumânări, pangarul, troița, magazia pentru depozitat diverse obiecte de cult, așezământul cu caracter social-caritabil, arhondaricul, chilia, trapeza, incinta pentru desfășurarea activităților cu caracter administrativ-bisericesc, reședința chiriarhului, precum și altele asemenea; prin așezământ cu caracter social-caritabil se înțelege căminul de copii, azilul de bătrâni, cantina socială sau orice altă incintă destinată unei activități asemănătoare.”

¹⁵ *Adótörvénykönyv*, 250. cikkely, (1.) bekezdés 4.): „[...] clădirile care constituie patrimoniul unităților și instituțiilor de învățământ de stat, confesional sau particular, autorizate să funcționeze provizoriu ori acreditate, cu excepția încăperilor care sunt folosite pentru activități economice [...]”

- kápolnák, ravatalozók és krematóriumok;¹⁶
- vallási felekezetek számára véglegesen visszaszolgáltatott ingatlanok;¹⁷
- a vallási felekezetek számára véglegesen visszaszolgáltatott épületekhez tartozó terület, arra az időre, amíg a tulajdonos arra kötelezett, hogy annak közérdekű használatát fenntartsa;
- diakóniai célra használt ingatlanok, azzal a kikötéssel, hogy ezt a Helyi Tanácsnak kell határozatban elfogadnia;¹⁸
- az egyházközségek vagy más jogi személyiséggel rendelkező egyházi struktúra tulajdonát képező (termő)föld;¹⁹
- a temető vagy krematórium területe.

Természetesen, azon épületek, amelyekben rendeltetésszerűen gazdasági tevékenység zajlik, kiesnek a törvényi felmentés alól, még akkor is, ha más célra is használják azokat.

Profitadó-mentesség és ennek feltételei

A profitadót olyan egyházközségek vagy más egyházi struktúrák esetében kell kiszámolnunk, ahol gazdasági tevékenység is zajlik. A vallási felekezetek mentesülnek a profitadó alól minden olyan 15 000 eurót meg nem haladó gazdasági tevékenységre, az adott adózási éven belül, amelyet az adott évben vagy következő években a hitgyakorlás érdekében használnak fel.²⁰ Viszont az egyházközségek vagy más egyházi struktúrák profitadót kötelesek fizetni minden

¹⁶ *Adótörvénykönyv*, 250. cikkely, (1.) bekezdés 8.): „[...] clădirile funerare din cimitire și crematorii [...]”

¹⁷ *Adótörvénykönyv*, 250. cikkely, (1.) bekezdés 12.): „[...] clădirile retrocedate potrivit art. 1 alin. (6) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România, republicată, cu modificările și completările ulterioare [...]”

¹⁸ *Adótörvénykönyv*, 250. cikkely, (1.) bekezdés 19.): „[...] clădirile utilizate pentru activități social-umane de către asociații, fundații și culte, potrivit hotărârii consiliului local”. Tehát idesorolhatók a gyermekotthonok, a közösségi házak, az öregotthonok vagy más hasonló céllal fenntartott ingatlanok.

¹⁹ *Adótörvénykönyv*, 257. cikkely, b.): „[Impozitul pe teren nu se datorează pentru:] orice teren al unui cult religios recunoscut de lege și al unei unități locale a acestuia, cu personalitate juridică [...]”

²⁰ *Adótörvénykönyv*, 15. cikkely, (1.) bekezdés f.): „[Sunt scutiți de la plata impozitului pe profit următorii contribuabili:] cultele religioase, pentru: venituri obținute din producerea și valorificarea obiectelor și produselor necesare activității de cult, potrivit legii, venituri obținute din chirii, alte venituri obținute din activități economice, venituri din despăgubiri în formă bănească, obținute ca urmare a măsurilor reparatorii prevăzute de legile privind reconstituirea dreptului de proprietate, cu condiția ca sumele respective să fie utilizate, în anul curent și/sau în anii următori, pentru întreținerea și funcționarea unităților de cult, pentru lucrări de construcție, de reparație și de consolidare a lăcașurilor de cult și a clădirilor ecleziastice, pentru învățământ, pentru furnizarea, în nume propriu și/sau în parteneriat, de servicii sociale, acreditate în condițiile legii, pentru acțiuni specifice și alte activități nonprofit ale cultelor religioase, potrivit Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor [...]”

olyan gazdasági jövedelmükre, amely meghaladja az adómentesség keretét (15 000 eurót!), vagy nem tartozik a törvényi felmentés hatálya alá.²¹

A profitadó kiszámításakor a kultuszfenntartásra befolyó adományok (egyházfenntartói járulék, beiratkozási díj, perselypénz, önkéntességen múló természetbeni és pénzbeli adományok) mellett nem számítjuk be például a versenyszektor profitadójából átruházott részt, a magánszemélyek céladományait, az országos költségvetésből érkező támogatásokat vagy vissza nem térítendő hiteleket, kárpotlásként kapott javakat vagy pénzüsszeget (legyen szó akár az államosításkor elvett javakért vagy akár biztosítótársaságok által kifizetett kárpotlásokról), valamint olyan, az egyházközség tulajdonát képező javak eladásából származó jövedelmek, amelyeket nem hasznosítottak gazdasági célokra, továbbá olyan banki kamatok vagy részvények, amelyek adómentes jövedelmekből származó befektetésekből folynak be.

A kultikus tárgyak (például naptárak, könyvek, úrasztali terítők, úrvacsorai kelyhek, specifikus templombútorzat) készítése és árusítása nem minősül gazdasági tevékenységnek. Természetesen csak abban az esetben, ha ezt az egyház végzi, és nem egy harmadik személy. A profitadót évente kell kiszámolni, és a következő év február 15-ig kell befizetni.

Fűtőanyagok illetékmentessége

A fűtésanyag-illeték nem adó, mégis annak minősül. Az *Adótörvénykönyv* részletesen tárgyalja, így hát mi is megemlíjtük. Az egyházak számára 2003 óta biztosít illetékmentességet minden olyan fűtőanyagra, amelyet az egyház a hitgyakorláshoz szükséges épületeinek fűtésére használ.²² Ezen illetékmentesség abban az esetben is fennáll, ha a fűtőanyagot nem az előállítótól, hanem forgalmazótól vagy importőrtől szerezzük be. Természetesen ideértendő a földgáz vagy más gázak és kőolajszármazékok fűtőanyagként történő felhasználása is. Az illetékmentesség visszatartás útján történik (azaz nem számlázandó). Ezt az illetékes területi adóhivatalnál lehet kérvényezni, ahol kiállítják az illetékmentességet megerősítő végső felhasználói igazolást. Ez az igazolás minden energiaszolgáltató előtt igazolja a felmentést.

²¹ Norme metodologice de aplicare a legii 571/2003 cu modificările și completările ulterioare, Art. 15 lit. f, g (Ordonanța Guvernului nr. 46 din 26 iunie 2014. pct. 6.): „Veniturile obținute din activități economice de către contribuabilii prevăzuți la art. 15 alin. (1) lit. f), g) și h) din Codul fiscal și care sunt utilizate în alte scopuri decât cele expres menționate la literele respective se supun impozitării cu cota prevăzută la art. 17 din Codul fiscal. În vederea stabilirii bazei impozabile, din veniturile obținute se scad cheltuielile efectuate în scopul realizării acestor venituri.”

²² *Adótörvénykönyv*, 206. cikkely, (60.) bekezdés 1.): „[Sunt scutite de la plata accizelor:] k) orice produs energetic utilizat drept combustibil pentru încălzire de către spitale, sanatorii, aziluri de bătrâni, orfelinate și de alte instituții de asistență socială, instituții de învățământ și lăcașuri de cult [...]”

Árúforgalmi adó (ÁFA) alóli mentesség

Többek számára az áruforgalmi (ÁFA) adókedvezmény²³ tűnik a legkevésbé hasznosíthatónak, és ez így is van. Az egyházközségek többsége nem is élhet soha ezzel a kedvezménnyel. Mégis megemlíjtük, noha tudjuk, hogy azon belső egyházi egységek, amelyek ezzel élhetnek, legtöbbször naprakész információkkal rendelkeznek a törvényes ÁFA-rendelkezésekről. Ezt fontosnak látjuk tételesen megnevezni, márcsak a következetesség kedvéért is, mivel nem lehet kihagyni egy olyan tanulmányból, amely az egyházak adókedvezményeit vonultatja föl.

Azon egyházközségek, amelyek valamilyen jellegű gazdasági tevékenységet is folytatnak és éves forgalmi egyenlegük 35 000 euró alatt marad, mentesülnek az ÁFA alól.²⁴ Továbbá mentesülnek az ÁFA alól azon szolgáltatások és egyháztagok számára forgalmazott termékek is, amelyek az egyház belső szabályai értelmében a tagok közösségi épülését szolgálják.²⁵

Az egyházak ÁFA alóli felmentésben részesülnek abban az esetben, ha humán erőforrást biztosítanak az oktatáshoz, felnőttképzéshez és más oktatáshoz, illetve gyermekek, ifjúsági és hátrányos helyzetűek védelméhez köthető tevékenységhez. Saját személyzetüket foglalkoztathatják időszakosan (de akár hosszabb időre is) kölcsönadott humán erőforrásként, és pedig a korábban megnevezett célokat megvalósító közintézmények vagy más engedélyezett intézmények keretében. Továbbá ÁFA alóli felmentésben részesülnek az egyházak minden kórházi vagy gyógykezeléshez biztosított humán erőforrás esetén, függetlenül a gyógyítási folyamat megvalósulásának formájától. A gyógyítási folyamat megvalósulásának formája lehet kórház, szanatórium, egészségügyi központ, orvosi rendelő, családorvosi vagy szakorvosi kabinet, orvosi laboratórium, gyógykezelési központ vagy akár elsősegélynyújtási központ.

Külön említést érdemel az egyházi fenntartású oktatási intézmények és szociális intézmények ÁFA-mentessége. Itt az *Adótörvénykönyv* 141. cikkelye (1.) bekezdésének (g) pontja irányadó, amely szerint mentesül az ÁFA alól minden oktatási közintézmény és engedélyezett oktatási entitás által fenntartott bentlakás és menza. Itt kizárólag azon szolgáltatások és termékek mentesülnek, amelyet az oktatásban direkt módon érintettek használnak fel. Értelemszerűen az egyház által létrehozott és akkreditált oktatási intézmény is kedvezményezett, ha megfelelő engedéllyel rendelkezik.²⁶

²³ Az ÁFA, azaz *általános forgalmi adó* (románul TVA, *Taxa pe Valoarea Adăgată*, angolul VAT, *Value Added Tax*) a forgalmi adók egyik típusa. A végfogyasztásra vetik ki, és ezt a „szegények adójának” is nevezik, mivel a magas jövedelemadó mellett a jövedelmi különbségek széthúzását eredményezi.

²⁴ E felső határ kiszámításakor a Román Nemzeti Bank napi árfolyama irányadó.

²⁵ A belső egyházi szabályokon itt az állam által elfogadott belső törvényekre kell gondolnunk, azaz: „conform statutelor proprii de organizare sau codurilor canonice”.

²⁶ *Adótörvénykönyv* 141. cikkely, (1.) bekezdés f) és g): „[Următoarele operațiuni de interes general sunt scutite de taxă:] f) „activitatea de învățământ prevăzută în Legea învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare, formarea profesională a adulților, precum și

Az építkezési illetékek és engedélyek díja

A kultikus épületek engedélyezési eljárását érintő kedvezményekről az *Adótörvénykönyv* 269. cikkelye rendelkezik. A cikkely a) pontja értelmében illeték és díjmentesség illeti meg az egyházakat a város- (település-) rendezési terv és építkezési engedély kiváltásakor, de nemcsak a kultikus épületek esetében, hanem az ezekhez tartozó melléképületek esetében is.²⁷

Következtetés

Ez a tanulmány elsősorban leltározó jellegű, ezért a következtetések megfogalmazása nem feltétlenül indokolt vagy szükséges. Még idekívánczozik egy fontos megállapítás: az egyházak olyan tevékenységei, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a hit megéléséhez, adómentességet élveznek. Ugyanez vonatkozik azon javakra is, amelyek nélkülözhetetlenek a hit gyakorlásához, vagy a javakból származó jövedelemre, amelyek szintén a hit gyakorlását szolgálják. Az egyházak gazdasági tevékenysége nem mentesül teljesen az adózás terhe alól, noha itt is kedvezményekben részesülhet.

A fentiekben sorra vettük az egyházakra vonatkozó adózási szabályozásokat. Ugyanakkor fontos megjegyeznünk, hogy a felsoroltakon kívül az egyházak más adó- és illetékkedvezményekben is részesülhetnek indirekt módon. Például a 146/1997-es törvény az 1945. március 6. és 1989. december 22. között államosított ingatlanok esetében az egykori tulajdonosok vagy azok leszármazottai, valamint más jogi személyek által kezdeményezett visszaszolgáltatási perekben bélyegilleték-mentességet biztosít, vagy az *Adótörvénykönyv* a műemléképületek tulajdonosait mentesíti az ingatlanadó alól.²⁸

Bízom abban, hogy ez a tanulmány megkönnyíti az érintettek számára a tájékozódást.

prestările de servicii și livrările de bunuri strâns legate de aceste activități, efectuate de instituțiile publice sau de alte entități autorizate; g) livrările de bunuri sau prestările de servicii realizate de căminele și cantinele organizate pe lângă instituțiile publice și entitățile autorizate prevăzute la lit. f), în folosul exclusiv al persoanelor direct implicate în activitățile scutite conform lit. f).”

²⁷ *Adótörvénykönyv*, 269. cikkely: „Taxa pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor nu se datorează pentru: a) certificat de urbanism sau autorizație de construire pentru lăcaș de cult sau construcție anexă.”

²⁸ 146/1997-es törvény, 15. cikkely. „Sunt exonerate de taxa de timbru acțiunile în restituire a imobilelor naționalizate abuziv de către Stat, introduse de proprietari sau de succesorii acestora, sau de către alte persoane juridice, în timpul perioadei cuprinse între 6 martie 1945 și 22 decembrie 1989, și de asemenea cererile accesorii.”

Adótörvénykönyv, 250. cikkely, (1.) bekezdés 2.): „[...] clădirile care, potrivit legii, sunt clasate ca monumente istorice, de arhitectură sau arheologice, muzee ori case memoriale, indiferent de titularul dreptului de proprietate sau de administrare, cu excepția încăperilor care sunt folosite pentru activități economice.”